گۆڤارا زانستێن مرۆڤایەتی یا زانکۆیا زاخۆ
مجلة العلوم الانسانية لجامعة زاخو
Humanities Journal of University of Zakho (HJUOZ)
Vol. 6, No. 1, Part 2, pp. 155–161, Mar.-2018
hjuoz.uoz.edu.krd
p-ISSN: 2410-7557
e-ISSN: 25185128
journals.uoz.edu.krd

تافێن (نهۆ، نهۆیێ بەردەوام) د ڕێزا مەرجی یا زمانێ تورکی یێ ستاندەردا

عەبدولوەهاب خالد موسا[1]* و ڕەفیق سولەیمان میرۆ[2] و دلبرین عەبدوڵڵا عەلی[1]
[1]پشکا زمانێ کوردی، فاکولتیا زانستێن مروڤایەتی، زانکویا زاخۆ، هەرێما کوردستانێ–عێراق.
[2]کوردولوجی، پەیمانگەها زمانێن زیندی، زانینگەها ماردین ئارتوکلو، تورکیا.

وەرگرتن:2015/12   پەسەندکرن: 2016/04   بەلاڤکرن: 2018/03   https://doi.org/10.26436/2018.6.1.583

پوختە:

ئەڤ ڤەکۆلینە هەوڵدانەکە ژبۆ نیشاندان و بەرجەستەکرنا تافێن زمانێ تورکی پێخەمەت زانینا وان د ناڤ زمانێ کوردیدا و لدویف ڤان هەردوو تەوەران (تافێ نهۆ، تافێ نهۆ یێ بەردەوام) هاتییە ئاراستەکرن. پشتی کو نیشاندانەکا تیوری بۆ هەر تەوەرەکێ ژ ئەڤێن مە دیارکرین، ئێکسەر پراکتیزەکرنا وی مە ب ڕێکا خشتان لدویڤدا ئەنجامدایە. ئەڤێ ڤەکۆلینێ خۆیاکرییە کو ئەڤ هەردوو تافێن لسەری د ڕێژەیا مەرجی یا زمانێ تورکی یێ ستاندەردا هەنە و ئەڤەژی دبیتە تایبەتمەندی بۆ ئەڤی زمانی، ئەگەر هەمبەر بکەین لگەل گۆڤەرا بەهدینی یا زمانێ کوردی.

پەیڤێن سەرەکی: تاف، ڕێژا مەرجی، نهۆ، نهۆیێ بەردەوام.

1. پێشەکی

1.1. ناڤونیشانێ ڤەکۆلینێ:

ئەڤ ڤەکۆلینە لژێر ناڤونیشانێ ((تافێن (نهۆ، نهۆیێ بەردەوام) د ڕێژا مەرجی یا زمانێ تورکی یێ ستاندەرد)) دایە، باسێ ئەڤان هەردوو تافان د ڕێژەیا مەرجی یا زمانێ تورکی یێ ستاندەردا دکەت. د ڤێ ڤەکۆلینێدا مە کارێن بهێزێن بکەر دیار وەکو تێپەڕ و تێنەپەڕ د هەردوو دۆخێن ئەرێ و نەرێدا وەرگرتینە. ئەڤ ڤەکۆلینە د بنەڕەتدا بۆ ناما دکتۆرایێ لژێر ناڤونیشانێ ((ڕێژێن کاری (ڕاگەهاندن، مەرجی، فەرمان) د گۆڤەرا بەهدینی یا زمانێ کوردی و زمانێ تورکی یێ ستاندەردا)) دزڤریتەڤە و وەکو ڤەکۆلینەکا وەرگرتی (مستل) هاتییە ئەنجامدان.

2.1. گرنگییا ڤەکۆلینێ:

گرنگییا ڤێ ڤەکۆلینێ د وێ چەندێدایە کو تا نهۆ ل باشوورێ کوردستانێ چ ڤەکۆلینێن ئەکادیمی یێن تایبەت لژێر ئەڤی ناڤونیشانی نەهاتینە ئەنجامدان، ژبەر هندێ ئەڤ ڤەکۆلینە دشێت ببیتە ڕێخۆشکەرەک بۆ ئەنجامدانا ڤەکۆلینێن دیتر د ڤی بواریدا.

3.1. پرسیارێن ڤەکۆلینێ:

ب گشتی ڤەکۆلین لسەر بنەمایێ ئەڤان پرسیاران هاتییە ئەنجامدان:

- ئەرێ تافێن (نهۆ و نهۆ یێ بەردەوامێ مەرجی) د زمانێ تورکی یێ ستاندەردا هەنە؟
- ئەرێ مۆرفیمێن تایبەت هەنە کو دەربڕینێ ژ ئەڤان تافان بکەن؟
- ئەرێ نمونێن تایبەت هەنە بسەلمینن کو ئەڤ هەردوو تافێن هە د زمانێ تورکی یێ ستاندەردا هەنە؟
- ئەرێ مۆرفیمێن تایبەت هەنە کو دەربڕینێ ژ تافێن (نهۆ و نهۆ یێ بەردەوامێ مەرجی) د گۆڤەرا بەهدینی یا زمانێ کوردیدا بکەن؟

4.1. ڕێبازا ڤەکۆلینێ:

ئەڤ ڤەکۆلینە لدویڤ ڕێبازا وەسفی هاتییە ئەنجامدان.

5.1. ناڤەڕۆکا ڤەکۆلینێ:

ئەڤ ڤەکۆلینە ژ پێشەکی و دوو تەوەران پێکدهێت. تەوەرێ ئێکێ گرێدای ب تافێ نهۆ یێ مەرجی ڤەیە، ل دەستپێکێ مە وەکو پێناسە دیارکرییە و لدویڤدا نمونە ب ڕێکا خشتان کو دچنە د بن لایەنێ پراکتیکیڤە دیارکرینە. تەوەرێ دووێ باس ل تافێ نهۆ یێ بەردەوامێ مەرجی دکەت، ل دەستپێکێ مە پێناسا ئەڤی تافی کرییە و لدویڤدا دەست ب لایەنێ پراکتیکی کرییە.

لیستا هێمایـــان

بەر	بەردەوام
پ.پ	پارچا پێشییێ یا کارێ لێکدای
تا	تاف
ڕێك	ڕێککەڤتن
کۆم	کۆمکرن
م	مۆرفیم
بەر	بەردەوام

* ڤەکولەرێ بەرپرس

2. تـافـێ نـهـۆ یێ مەرجی (Geniş Zamanın Şartı)

د زمانێ تورکی یێ ستاندەردا رێژا مەرجی دچیتە دبن رێژێن دانانی (Tasarlama kipleri) ڤـە و دوو مۆرفیمێن تـایبـەت هـەنـە، ئەوژی هەردوو مۆرفیمێن (se, sa) نە[1]، واتە هەر دەمێ کو ئەڤ هەردوو مۆرفیمە بسـەر رەگێ کاریڤە هاتنە بەردان و ئەو کارە بوویە مەرجەك بۆ کارەکێ دیتر، ل وی دەمی کار یێ درێژا مەرجیدا.

مۆرفیمێن مەرجی (se, sa) لســـەر مۆرفیما تـافێ نهۆ دهێنـە زێدەکرن و ئەڤ تافە دروسـت دبیت[2]، واتە ئەو رویدانا کو ئاخڤتنکەر دەربرینێ ژێ دکەت، د تافێ نهۆ یێ مەرجیدایە. د زمانێ تورکی یێ سـتاندەردا تافێ نهۆ یێ مەرجی ژ هەمی تافێن دیترێن مەرجی پتر بکاردهێت[3].

هەبوونا ئەڤی تافی د رێزمانا زمانێ تورکیدا دبیتە تایبەتمەندی بۆ ئەڤی زمانی، ئەگەر هەمبەر بکەین لگەل زمانەکێ دیتر (زمانێ کوردی/گۆڤەرا بەهدینی وەکو نمونە) چـــونکە د گۆڤەرا بەهدینی یا زمانێ کوردیدا چ مۆرفیمێن تایبەت نینن کو دەربرینێ ژ هەبوونا ئەڤی تافی بکەن، ژبەر هندێ د شـــیاندایە بێژین کو ئەڤ تافە د گۆڤەرا بەهدینی یا زمانێ کوردیدا نینە.

جۆرێ پێکهاتنێ	نمونه و چەوانییا پێکهاتنا نمونان			خشتێ ژمارە(1)
Basit بنەرەت	نمونە	Ben kitapları okursam[4] .	Olumlu hâli ئەرێنی	Geçişli fiil کاری تێپەر
	پێکهاتنا نمونێ	Ben +[kitap + lar + ı] + [oku + r + sa + m] [م.رێك + م.مەرجی + م.تا.نهۆ + رەگ] [م.نیاسینێ + م.کۆم + ناڤ] جهناڤ کـــــــــار بـــــەرکـــــار بـکـەر		
Türemiş داڕێژتی	نمونە	Ben dizileri izlersem[5] .		
	پێکهاتنا نمونێ	Ben + [dizi+ler+ i] + [iz + le + r + se + m] [م.رێك+م.مەرجی+ م.تا.نهۆ+پاشگر+ ناڤ] [م.نیاسینێ+م.کۆم + ناڤ] جهناڤ کـــــــــار بـــــەرکـــــار بـکـەر		
Birleşik لێکدای	نمونە	Ben öğrencileri affedersem[6] .		
	پێکهاتنا نمونێ	Ben+[öğrenci+ler + i] + [af+ et + er + se + m] [م.رێك+م.مەرجی+م.تا.نهۆ+رەگ +پ.پ] [م.نیاسینێ+م.کۆم+ ناڤ] جهناڤ کـــــــــار بـــــەرکـــــار بـکـەر		
Basit بنەرەت	نمونە	Ben kitapları okumazsam .	Olumsuz hâli نەرێنی	
	پێکهاتنا نمونێ	Ben +[kitap + lar + ı] + [oku + maz+ sa + m] [م.رێك + م.مەرجی +م.نەرێ+ رەگ] [م.نیاسینێ+م.کۆم + ناڤ] جهناڤ کـــــــــار بـــــەرکـــــار بـکـەر		
Türemiş داڕێژتی	نمونە	Ben dizileri izlemezsem .		
	پێکهاتنا نمونێ	Ben +[dizi + ler + i] + [iz + le +mez + se + m] [م.رێك+م.مەرجی+م.نەرێ+پاشگر+ناڤ] [م.نیاسینێ +م.کۆم+ ناڤ] جهناڤ کـــــــــار بـــــەرکـــــار بـکـەر		
Birleşik لێکدای	نمونە	Ben öğrencileri affetmzesem .		
	پێکهاتنا نمونێ	Ben +[öğrenci+ler + i] +[af+ et + mez + se + m] [م.رێك+م.مەرجی+م.نەرێ +رەگ+پ.پ] [م.نیاسینێ+م.کۆم+ ناڤ] جهناڤ کـــــــــار بـــــەرکـــــار بـکـەر		

جۆرێ پێکهاتنێ		نمونە و چەوانیا پێکهاتنا نمونان		خشتێ ژمارە(2)
Basit بنەڕەت	نمونە	Ben gelirsem[7] .	دۆخێ ئەرێ Olumlu hâli	کـــاری تێنەپەر Geçişsiz fiil
	پێکهاتنا نمونێ	Ben + [gel + ir + se + m] جهناڤ [ڕەگ + م.تا.نهۆ + م.مەرجی + م.ڕێکك] بکەر / کار		
Türemiş دارژتی	نمونە	Ben dinlenirsem[8] .		
	پێکهاتنا نمونێ	Ben + [din+ len + ir + se + m] جهناڤ [ڕەگ + پاشگر + م.تا.نهۆ + م.مەرجی + م.ڕێکك] بکەر / کار		
Birleşik لێکدای	نمونە	Ben geri dönersem[9] .		
	پێکهاتنا نمونێ	Ben + [geri + dön + er + se + m] جهناڤ [پ.پ + ڕەگ + م.تا.نهۆ + م.مەرجی + م.ڕێکك] بکەر / کار		
Basit بنەڕەت	نمونە	Ben gelmezsem .	دۆخێ نەرێ Olumsuz hâli	
	پێکهاتنا نمونێ	Ben + [gel + mez + se + m] جهناڤ [ڕەگ + م.نەرێ + م.مەرجی + م.ڕێکك] بکەر / کار		
Türemiş دارژتی	نمونە	Ben dinlenmezsem .		
	پێکهاتنا نمونێ	Ben + [din + len + mez + se + m] جهناڤ [ڕەگ + پاشگر + م.نەرێ + م.مەرجی + م.ڕێکك] بکەر / کار		
Birleşik لێکدای	نمونە	Ben geri dönmezsem .		
	پێکهاتنا نمونێ	Ben + [geri + dön + mez + se + m] جهناڤ [پ.پ + ڕەگ + م.نەرێ + م.مەرجی + م.ڕێکك] بکەر / کار		

کارێ بنەڕەت(okursam) و کارێ دارژتی (izlersem) و کارێ لێکدای(affedersem) ئەوێن د خشتێ ژمارە (1)دا هاتین، هەمی تێپەڕن و دەربڕینێ ژ تافێ نهۆ یێ مەرجی دکەن. د هەمی ڕستاندا دیار بوویە کو ڕێککەڤتن د ناڤبەرا بکەر و کاریدایە[10]، بکەرێن ڕستان د دۆخێ تاکدانە، کو (ben) ە، لگەل کارێن ڕستان ب ڕێکا مۆرفیما ڕێککەڤتنێ (m) ڕێککەڤتینە.

د خشتێ ژمارە (2)دا هەمی کارێن بکارهاتین، چ بنەڕەت(gelirsem) یان دارژتی(dinlenirsem) یانژی لێکدای (geri dönersem) ژلایێ هێزێڤە تێنەپەڕن و نواندنا تافێ نهۆ یێ مەرجی دکەن. دهەمی نموناندا دیاربوویە کو ڕێککەڤتن دناڤبەرا بکەر و کاریدایە، واتە جهناڤێ کەسی یێ سەربەخۆ کو (ben) واتە (ئەز) ە و بۆ کەسێ ئێکێ یێ تاك بکاردهێت، لگەل کارێن تێنەپەڕێن ڕستان ب ڕێکا مۆرفیما ڕێککەڤتنێ (m) ڕێککەڤتینە.

کار د تافێ نهۆ یێ مەرجیدا چ تێپەڕبیت یان تێنەپەڕبیت ب ڕێکا مۆرفیمێن (mez, maz) دهێتە نەرێکرن[11] و ئەڤ مۆرفیمە دکەڤنە

پشتی ڕەگێ کاری و کاری ژ دۆخێ ئەرێ دگوهوڕن بۆ دۆخێ نەرێ، ئەگەر تێپەڕبیت (izlemezsem , okumazsam , affetmezsem) و ئەگەر تێنەپەڕبیت (gelmezsem , geri dönmezsem , dinlenmezsem).

3. تافێ نهۆ یێ بەردەوامێ مەرجی (Şimdiki Zamanın Şartı)

کریارەکا تافێ نهۆ یێ بەردەوامێ گرێدای ب مەرجیڤە دیاردکەت[12]، واتە ئەو ڕویدانا کو ژ لایێ ئاخڤتنکەریڤە دهێتە باسکرن د تافێ نهۆ یێ بەردەوامێ مەرجیدایە. کار د ئەڤی تافیدا و د دۆخێ ئەرێدا ب هاریکاریکاریا ڕەگێ کاری و مۆرفیما بەردەوامییێ و مۆرفیما مەرجی دهێتە دروست کرن و ب ڤی ڕەنگی دهێتە سەلماندن کو ئەڤ تافە د زمانێ تورکی یێ ستاندەردا هەیە و ئەڤە ژی دبیتە تایبەتمەندی بۆ ئەڤی زمانی ئەگەر هەمبەر بکەین لگەل گۆڤەرا بەهدینی یا زمانێ کوردی، چونکە د گۆڤەرا بەهدینی یا زمانێ کوردیدا مۆرفیمێن تایبەت نینن کو دەربڕینێ ژ ئەڤی تافی بکەن، ژبەر هندێ ئەڤ تافە د ئەڤێ گۆڤەرێدا ناهێتە دیتن.

جۆرێ پێکهاتنێ	نمونە و چەوانییا پێکهاتنا نمونان			خشتێ ژمارە(3)
Basit بنەڕەت	نمونە	Ben kitapları okuyorsam .	Olumlu hâli دۆخێ ئەرێ	Geçişli fiil کاری تێپەڕ
	پێکهاتنا نمونێ	Ben +[kitap + lar + ı] + [oku + yor + sa + m] جهناڤ [ناڤ + م.کۆم+م.نیاسینێ] [م.ڕەگ+ بەر.نهۆ.تا.م+مەرجی.م+ ڕێك.م] بکەر بەرکار کار		
Türemiş دارێژتی	نمونە	Ben dizileri izliyorsam .		
	پێکهاتنا نمونێ	Ben+[dizi+ler+ i]+ [iz + le + yor + sa + m] جهناڤ [ناڤ + م.کۆم+م.نیاسینێ] [ناڤ+پاشگر+بەر.نهۆ.تا.م+مەرجی.م+ ڕێك.م] بکەر بەرکار کار		
Birleşik لێکدای	نمونە	Ben öğrencileri affediyorsam .		
	پێکهاتنا نمونێ	Ben +[öğrenci+ler+ i] + [af +et + iyor + sa + m] جهناڤ [ناڤ + م.کۆم+م.نیاسینێ] [پ.پ+ڕەگ+بەر.نهۆ.تا.م+مەرجی.م+ ڕێك.م] بکەر بەرکار کار		
Basit بنەڕەت	نمونە	Ben kitapları okumuyorsam .	Olumsuz hâli دۆخێ نەرێ	
	پێکهاتنا نمونێ	Ben+[kitap+lar + ı] + [oku+ ma+ yor + sa + m] جهناڤ [ناڤ + م.کۆم+م.نیاسینێ] [ڕەگ+م.نەرێ+بەر.نهۆ.تا.م+مەرجی.م+ ڕێك.م] بکەر بەرکار کار		
Türemiş دارێژتی	نمونە	Ben dizileri izlemiyorsam .		
	پێکهاتنا نمونێ	Ben+[dizi+ler + i]+ [iz + le + me + yor + sa + m] جهناڤ [ناڤ + م.کۆم+م.نیاسینێ] [ناڤ+پاشگر+ م.نەرێ + بەر.نهۆ.تا.م+مەرجی.م+ ڕێك.م] بکەر بەرکار کار		
Birleşik لێکدای	نمونە	Ben öğrencileri affetmiyorsam .		
	پێکهاتنا نمونێ	Ben+[öğrenci+ler + i] +[af+ et + me+ yor + sa + m] جهناڤ [ناڤ + م.کۆم+م.نیاسینێ] [پ.پ+ ڕەگ+م.نەرێ+بەر.نهۆ.تا.م+مەرجی.م+ ڕێك.م] بکەر بەرکار کار		

جۆرێ پێکهاتنێ		نمونە و چەوانیيا پێکهاتنا نمونان		خشتێ ژمارە(4)
Basit بنەڕەت	نمونە	Ben geliyorsam .	Olumlu hâli دۆخێ ئەرێ	کـــاری تێنــەپــەڕ Geçişsiz fiil
	پێکهاتنا نمونێ	Ben + [gel + iyor + sa + m] جهناڤ [ڕەگ + م.تا.نهۆ.بەر + م.مەرجی + م. ڕێك] بـکـەر کـــــــــار		
Türemiş دارژتی	نمونە	Ben dinleniyorsam .		
	پێکهاتنا نمونێ	Ben + [din + len + iyor + sa + m] جهناڤ [ڕەگ + پاشگر + م.تا.نهۆ.بەر + م.مەرجی + م. ڕێك] بـکـەر کـــــــــار		
Birleşik لێکدای	نمونە	Ben geri dönüyorsam .		
	پێکهاتنا نمونێ	Ben + [geri + dön + üyor + sa + m] جهناڤ [پ.پ + ڕەگ + م.تا.نهۆ.بەر + م.مەرجی + م. ڕێك] بـکـەر کـــــــــار		
Basit بنەڕەت	نمونە	Ben gelmiyorsam .	Olumsuz hâli دۆخێ نەرێ	
	پێکهاتنا نمونێ	Ben + [gel + me + yor + sa + m] جهناڤ [ڕەگ + م.نەرێ + م.تا.نهۆ.بەر + م.مەرجی + م. ڕێك] بـکـەر کـــــــــار		
Türemiş دارژتی	نمونە	Ben dinlenmiyorsam .		
	پێکهاتنا نمونێ	Ben + [din + len + me + yor + sa + m] جهناڤ [ڕەگ + پاشگر + م.نەرێ + م.تا.نهۆ.بەر + م.مەرجی + م. ڕێك] بـکـەر کـــــــــار		
Birleşik لێکدای	نمونە	Ben geri dönmüyorsam .		
	پێکهاتنا نمونێ	Ben + [geri + dön + me + yor + sa + m] جهناڤ [پ.پ + ڕەگ + م.نەرێ + م.تا.نهۆ.بەر + م.مەرجی + م. ڕێك] بـکـەر کـــــــــار		

هەمی کارێن د خشتێ ژمارە (3)دا هاتین، تێپەڕن و دەربڕینێ ژ تافێ نهۆ یێ بەردەوامێ مەرجی دکەن، ئەڤجا چ بنەڕەت(okuyorsam) یان دارژتی (izliyorsam) یانژی لێکدای(affediyorsam) بیت، د هەمی ڕستاندا ڕێککەڤتن د ناڤبەرا بکەر و کاریدایە، بکەرێن ڕستان د دۆخێ تاکدانە کو (ben) ە، لگەل کارێن ڕستان ب ڕێکا مۆرفیما ڕێککەڤتنێ (m) ڕێککەڤتینە.

د خشتێ ژمارە (4) دا هەمی کارێن بکارهاتین، چ بنەڕەت (geliyorsam) یان دارژتی (dinleniyorsam) یانژی لێکدای ژبەر هندێ فۆڕمێ (me, ma) دهێتە گوهوڕین بۆ(mü, mu, mi, (mı [13] و ئەڤ مۆرفیمە دکەڤنە پشتی ڕەگێ کاری و کاری ژ دۆخێ ئەرێ دگوهوڕن بۆ دۆخێ نەرێ، ئەگەر تێپەڕبیت (geri dönüyorsam) ژلایێ هێزێڤە تێنەپەڕن و نواندنا تافێ نهۆ یێ بەردەوامێ مەرجی دکەن. دهەمی نموناندا دیاربوویە کو ڕێککەڤتن دناڤبەرا بکەر و کاریدایە، واتە جهناڤێ کەسی یێ سەربەخۆ، کو (ben) واتە (ئەز) ە و بۆ کەسێ ئێکێ یێ تاك بکاردهێت، لگەل کارێن تێنەپەڕێن ڕستان ب ڕێکا مۆرفیما ڕێککەڤتنێ (m) ڕێککەڤتینە.

کار د تافێ نهۆ یێ بەردەوامێ مەرجیدا،چ تێپەڕبیت یان تێنەپەڕبیت ب ڕێکا مۆرفیمێن (me, ma) دهێتە نەرێکرن، بەلێ ژبەر کو مۆرفیمێن تافێ نهۆ یێ بەردەوام (üyor,uyor,iyor,ıyor) ن، (affetmiyorsam , izlemiyorsam , okumuyorsam) و ئەگەر تێنەپەڕبیت (dinlenmiyorsam, gelmiyorsam , geri dönmüyorsam).

4. ئـەنجـام

1- د زمانێ توركی یێ ستاندەردا تافێ نهۆ یێ مەرجی هەیە، بەلگە بۆ ڤێ چەندێ ئەوە كو مۆرفیمێن تایبەت هەنە دەربڕینێ ژ ئەڤی تافی بكەن، د بەرامبەردا و دهندەك زمانێن دیتردا، مۆرفیمێن تایبەت نینن كو دەربڕینێ ژ ئەڤی تافی بكەن، وەكو گۆڤەرا بەهدینی یازمانێ كوردی.

2-د زمانێ توركی یێ ستاندەردا مۆرفیمێن تایبەت هەنە كو دەربڕینێ ژ تافێ نهۆ یێ بەردەوامێ مەرجی بكەن و ئەڤەژی دبیتە تایبەتمەندی بۆ ئەڤی زمانی، چونكە هندەك زمانێن هەین، چ مۆرفیمێن تایبەت نینن كو دەربڕینێ ژ ئەڤی تافی بكەن، وەكو گۆڤەرا بەهدینی یا زمانێ كوردی.

3-مۆرفیمێن نەرێكرنێ د زمانێ توركی یێ ستاندەردا (me , ma) نە، بەلێ لگەل تافێ نهۆ یێ مەرجی دبنە (mez , maz).

4-فۆرمێ مۆرفیمێن نەرێكرنێ (me , ma) لگەل تافێ نهۆ یێ بەردەوامێ مەرجی بۆ فۆرمێن (mü, mu, mi, mı) دهێنە گوهۆڕین.

5. پـەراوێـــز

1. Eran OYAL, 1991:111
2. Tufan DEMİR,2013:425
3. Mehmet HENGİRMEN,1999:173
4. Ekrem ERDEM, 2012:54
5. فاضل مهدي بيات، 1984: 180
6. Mustafa ÖZKAN, Veysi SEVİNÇLİ, 2013:68
7. M.Kaya BİLGEGİL, 2009:235
8. Tahir Nejat GENCAN, 2007:351
9. Tahsin BANGUOĞLU, 2011:310
10. Kemal ATEŞ, 2011:170
11. Ceyhun Vedat UYGUR ve diğerleri, 2008:130
12. Tufan DEMİR,2013:423
13. Tahir Nejat GENCAN, 2007:345

6. لیستا ژێدەران

1.6. ب زمانێ توركی

Ceyhun Vedat UYGUR ve diğerleri (2008) Üniversiteler için TÜRK DİLİ YAZILI VE SÖZLÜ ANLATIM, Berdan Matbaacılık, Topkapı, İstanbul.

Ekrem ERDEM (2012) BİZİMKİ TÜRKÇE SEVDASI, 4.Baskı, Aktif Matbaa ve Reklam Hizmetleri, Eyüp, İstanbul.

Eran OYAL (1991) TÜRKÇE DİL YETENEĞİ, Ankara.

Kemal ATEŞ (2011) TÜRK DİLİ, 10.Baskı, İvedik Organize Matbaacılar sitesi, Yenimahalle, Ankara.

M.kaya BİLGEGİL (2009) Türkçe Dilbilgisi, 3.Baskı, Salkım Söğüt Yayınevi, Erzurum.

Mehmet HENGİRMEN (1999) Yabancılar için Türkçe Dilbilgisi, Engin Yayınevi, Kızılay, Ankara.

Mustafa ÖZKAN, Veysi SEVİNÇLİ (2013) TÜRKİYE TÜRKÇESİ SÖZ DİZİMİ, 6.Baskı, Çalış ofset Matbaacılık Ltd. Şti, Eminönü-fatih, İstanbul.

Tahir Nejat GENCAN (2013) DİLBİLGİSİ, Özkan Matbaacılık Gazetecilik san. Ve Tic Ltd Şti, Kızılay, Ankara.

Tahsin BANGUOĞLU (2011) TÜRKÇENİN GRAMERİ, 9. Baskı, Türk Dil Kurumu Yayınları, Yenimahalle, Ankara.

Tufan DEMİR (2013) TÜRKÇE DİLBİLGİSİ, 3.Baskı, Kurmay Yayın Dağıtımı, Kızılay, Ankara.

ب– ب زمانێ عەرەبی

فاضل مهدي بيات (1984) اللغة التركية قواعد و تطبيقات، جامعة بغداد، بغداد.

أزمنة (المضارع والمضارع المستمر) في الصيغة الشرطية في اللغة التركية القياسية

الملخص:

يعد هذا البحث محاولة لتحديد وتعيين أفعال اللغة التركية لأجل معرفتها في اللغة الكردية ويتم تحديدها حسب هذين المتغيرين (فعل المضارع الحاضر – فعل المضارع المستمر) وبعد تحديد نظري لكل متغير من هذه المتغيرات، وقد وجد الجانب التطبيقي تجسيده في عدة جداول، حيث حدد هذا البحث بأن الأفعال المذكورة سابقا موجودة في اسلوب الشرط في اللغة التركية اللأساسية، وتعد هذه خاصية مهمة لهذه اللغة اذا اقمنا بمقابلتها مع اللغة الكردية.

الكلمات الدالة: الزمن، صيغة الشرط، مضارع، المضارع مستمر.

Tenses (Present, Present Continuous) in Conditional Mode of Turkish Standard Language

Abstract:

This study attempts to identify and determine the use of Turkish tenses in order to be familiar with them in the Kurdish language. After an extensive theoretical research on each one of the tenses has been carried out, the research findings show that the two tenses are found in the Turkish standard language, this becomes the characteristic of this language if it is compared with the Kurdish language.

Keywords: Tense, Conditional Mode, Present, Present Continuous.

Özet

Bu araştırmada Tükçede geniş ve şimdiki zamanın şartı belirtilip ve bunların Kürtçede anlaması için çok çaba gösterilmiştir. Her iki konunun teorik çalışmaları bitirdikten sonra doğrudan doğruya pratik şeklindeki çizelgeleri uygulandık. Araştırmamızın sonunda standart Türkçede her iki zamanın şart kipinde bulunduğunu tespit ettik. Eğer bu konuda Kürtçede ile karşılaştırma yaparsak bunun Türkçe özelliklerini anlamaktadır.